

Ønskereprisen – fra nr 1, 2000

Kroppsvæskene våre

Teksten under om de ulike kroppsvæskenes oppgaver og funksjon er hentet fra boken "Coping with lymphedema" av Joan Swirsky og Diane Sackett Nannery og gjengis med Joan Swirskys tillatelse.

Oversatt av Kari Synnes

Hovedbestandelen i menneskekroppen er vann. Hos menn utgjør vannmengden ca 60% av kroppsvekten, hos kvinner ca 55%. Prosentandelen er noe lavere hos eldre mennesker.

Kroppsvæskene inneholder partikler. Partikler med elektrisk ladning – positiv eller negativ – omtales som elektrolytter eller ioner. Eksempler er natriumioner, kaliumioner, kloridioner og fosfatjoner. Partikler uten elektrisk ladning blir ofte kalt ikke-elektrolytter. Eksempler på disse er urea (som er et nedbrytningsprodukt fra proteiner) og glukose, som også omtales som blodsukker.

I kroppen fordeler væsken seg inni cellene (intracellulær væske) og utenfor cellene (ekstracellulær væske). Ca 2/3 av kroppsvæsken befinner seg inni cellene, mens ca 1/3 befinner seg utenfor cellene.

Væsken utenfor cellene omfatter:

- væske som befinner seg i kanalsystemer – blodårer og lymfeårer: blodplasma (den delen av blodet som er tilbake når blodcellene er fjernet) og lymfevæske
- væske som omgir cellene (vevsvæsken, interstitialvæsken) – opphav til lymfevæsken
- væske som inngår i spesielle systemer i kroppen, slik som væsken som omgir og beskytter hjernen og ryggmargen (cerebrospinalvæske), væsken mellom hjertet og hjerteposen (pericard), væsken mellom hinnene (pleurahinnene) som omgir lungene, leddvæsken (synovialvæske) som "smører" leddene, kammervæsken i øynene som blant annet sørger for næring til hornhinnen, fordøyelsesvæskene – tarmsekret, galle, bukspytt.

For at væsken i kroppen skal komme fra et område til et annet må den passere tynne hinner med mikroskopiske kanaler (membraner). Vann og små

partikler kan passere gjennom hinnenes kanaler, mens store partikler som for eksempel proteiner, ikke kan passere.

Vanlig ødem

Ødem er hevelser i vev på grunn av væskeopp-hopning. Vanlig ødem er en indikasjon på ansamlinger av vevsvæske, som kan være forårsaket av: blokkeringer i venene (årene som fører blodet tilbake til hjertet), hjertesvikt, betennelsesreaksjoner eller svikt i utskillelsen av natriumioner, hvilket fører til opphopning av vann i kroppen.

Symptomer på ødem kan være hevelse rundt ankene, hevelser i bena og/eller fingrene eller hevelser (poser) rundt øynene. Behandlingen er vanligvis å redusere inntak av væske og natriumioner (salfattig kost), bruk av støttestrømper, vandrivende midler for å øke utskillelsen av natriumioner og vann via nyrene – og i ekstreme tilfeller dialyse.

Lymfødem

Lymfødem derimot, er hevelse forårsaket av skader i lymfesystemet. Skadene kan være i lymfeårene og/eller i lymfeknutene. Dette gjør at lymfesystemet ikke kan transportere overskudd av vevsvæske tilbake til blodbanen. Når dette skjer vil store proteiner og fett samle seg i vevet rundt cellene, og det utvikler seg kroniske betennelser og arrvev. På grunn av funksjonssvikt, vil lymfevæsken hope seg opp og forårsake den hevelsen som kalles lymfødem.

Redusert inntak av væske og salfattig kost kan få ned noe av hevelsen.

Vandrivende midler

Vandrivende midler derimot, har liten effekt på lymfødem.

Faktisk rapporterer "The International Society of Lymphology Executive Committee" at selv om vanndrivende midler i enkelte tilfeller kan være nyttig i den innledende fasen av behandlingen, så vil bruk av disse midlene over lengre tid ha liten nytte. Det kan til og med føre til komplikasjoner, som forstyrrelser i elektrolytt-balansen.

Dessuten – fordi vanndrivende midler er svært effektive til å fjerne vann fra kroppen, kan dette kan være farlig for pasienter som har visse hjertesykdommer, blodpropp i dypt liggende vener (dyp venetrombose) eller pasienter med hjertesvikt. ■

"Coping with lymphedema" /Joan Swirsky/Diane Sackett Nannery. – New York: Avery Publishing, 1998. ISBN 0-89529-856-2
